

Nors gimdyti namie Lietuvoje nedraudžiama, medikai neturi teisės tokių gimdymų priimti. Gydytoja akušerė ginekologė **Vanda Nijolė Raguckienė** tikina, kad gimdymas namie yra atgyvenęs dalykas bei kelia pavojų kūdikio ir gimdyvės sveikatai. O akušerė **Agnė Škudienė** yra įsitikinusi, kad gimdymą ne ligoninėje reikia įteisinti, nes gimdyvės privalo gauti profesionalią medicininę pagalbą.

GIMDYMAS NAMIE. VERTA RIZIKUOTI?

Ar leidžiama Lietuvoje gimdyti namie?

A.Š. Lietuvoje gimdyti namie yra legalu ir leidžiama. Kartais tai nutinka planuotai, kai tėvai sąmoningai renkasi gimdyti namie, o kartais gimdymai natūraliai įvyksta labai greitai, tiesiog nespėjama nuvykti iki gimdymo namų. Tokiais atvejais atvykusi greitoji medicinos pagalba jau randa užgimstantį arba ką tik gimusį naujagimį. Nelegalu yra suteikti namie gimdančiai moteriai akušerinę pagalbą, t. y. priimti gimdymo namie neturi teisės nei akušerės, nei gydytojai akušeriai ginekologai.

V.N.R. Namie gimdė ir gimdys toliau. Kartais gimdymą tenka priimti net automobilyje. To uždrausti negalima. Nejaugi bausime moterį už tai, kad ji nespėjo atvažiuoti į ligoninę? Tačiau raštinga ir apsišvietusi visuomenės dalis neskatina ir nepritaria sąmoningam gimdymo namie pasirinkimui. Gimdymas namie šiais laikais yra anachronizmas.

Su kokiomis kliūtimis susiduria moteris, pasiryžusi gimdyti namie?

A.Š. Pirmiausia ji neturi teisės sulaukti profesionalios pagalbos, nes nei akušerės, nei gydytojai akušeriai ginekologai neturi teisės priimti gimdymo ne ligoninėje. Jeigu gimdymas nepaėjo sklandžiai ir teko vykti į ligoninę, dažnai susiduriama su neigiamu personalo požiūriu į tokią gimdyvę. Jei gimdymas praėjo sklandžiai, kartais kyla sunkumų norint užregistruoti naujagimį, nes ne visose poliklinikoje žinomas protokolas, kaip tai padaryti, jei jis neturi pažymos iš gimdymo namų. Dar kyla sunkumų rengiantis planuotam gimdymui namie, nes retam nėštumui prižiūrinčiam gydytojui moteris gali prisipažinti, kad neketina vykti į ligoninę ir už tai nesulaukti kritikos.

Gimdyves namie privalo prižiūrėti specialistai?

A.Š. Taip. Gimdymą namie reglamentavusiose valstybėse prasidėjus gimdymui iškvičiama akušerė (dažniausiai dvi), kuri turi ir galimai reikalingas priemones bei medikamentus: oksitocino – kraujavimo profilaktikai, deguonies kaukę, intraveninių kateterių, gimdyvės ir vaisiaus būklės sekimo prietaisų, priemones tarpvieteį susiūti, vitamino K injekcijos dozė naujagimiui, pirmosios pagalbos rinkinį ir kt. Į namus atvykusi akušerė taip pat pasirūpina specialiais paklotais, kuriuos po gimdymo tiesiog išmeta, sutvarko panaudotus rankšluosčius, drabužius ir namus palieka švari.

Pirmąją savaitę po gimdymo akušerė šeimą namie aplanko 3–4 kartus, atsako į rūpimus klausimus, padeda esant žindymo sunkumams, vertina bei konsultuoja moters ir naujagimio sveikatos klausimais, prireikus išrašo siuntimus pas gydytojus specialistus.

V.N.R. Atidžios medikų priežiūros reikia vi-

soms gimdyvėms. Prižiūrint specialistui gimdyti namie būtų saugiau, tačiau kai kurių galimų komplikacijų namie išspręsti neįmanoma. Atsakingai į savo darbą žiūrintys medikai, suvokdami galimas pasekmes ir savo atsakomybę, patys nenori priimti gimdymų namie.

Ar daug mūsų šalies moterų pageidauja gimdyti namie?

A.Š. Lietuvoje nėra oficialios statistikos šiuo klausimu. Ji niekada nebuvo renkama. Išsivysčiusiose šalyse namie gimdo 1–2 % nėščiųjų. 2014 m. Lietuvoje gimdė beveik 28 tūkst. moterų, tad galima daryti prielaidą, kad namie gimdyti pageidautų apie 300 moterų per metus.

V.N.R. Gimdymo namie mada ir pakilimas buvo maždaug prieš 15 m. Nors susižavėjimo tokiais gimdymais pikas jau praėjo, į visus gimdymo stacionarus per metus atveža bent po vieną kitą moterį, gimdžiusią namie.

Kodėl kai kurios moterys sąmoningai renkasi tokį gimdymą?

A.Š. Lietuvoje vyrauja požiūris, kad moterys gimdyti namie renkasi dėl savo psichologinio komforto. Tai yra viena iš priežasčių, bet ne pati svarbiausia. Kiti sąmoningo pasirinkimo gimdyti namie motyvai: suvokimas, kad gimdymas – ne liga, o natūralus procesas, mažesnė medicininių intervencijų tikimybė, didesnė tikimybė, kad po gimimo naujagimio nereikės atskirti nuo mamos.

V.N.R. Sąmoningai gimdyti namie renkasi tos moterys, kurios pirmiausia galvoja tik apie save. Savo norus, interesus ir užgaidas jos laiko didžiausiomis vertybėmis. Žiūrinčioms vaiko interesų, namie gimdyti tikrai nepatartina. Galbūt gimdymas ligoninėje galėjo gąsdinti sovietmečiu, tačiau dabar gimdyklose sąlygos nėra prastos. Jos yra vienvietės, yra ir minkštųjų baldų, gimdymo stalai modernūs, galima netgi pasirinkti gydytoją ar akušerę. Be to, gimdyvių niekas gimdymo namuose ilgai nelaiko. Netgi po cezario pjūvio operacijos jau 2–3 parą galima vykti namo.

Ar yra skirtumas kūdikiui, kur gimti – namie ar ligoninėje?

A.Š. Jei nėščioji sveika, viso nėštumo metu lankė moterų konsultacijas, vaisius yra išnėšiotas, neturi patologijų ir yra numatomas mažos rizikos gimdymas – naujagimiui nėra jokio skirtumo, kur gimti.

V.N.R. Kūdikiui svarbu mylinti mama. Ši, įvertinusi galimas grėsmes, turi nuspręsti, kur gimdyti. Nėra jokių priežasčių, dėl kurių kūdikiui namie gimti būtų geriau.

Kokie yra gimdymo namie privalumai ir trūkumai?

A.Š. Dauguma moterų jau nėštumo me-

tu tampa psichologiškai jautresnės. Gimdymas pažįstamoje aplinkoje vyksta sklandžiau, moteris labiau atsipalaiduoja, sumažėja medikamentinio nuskausminimo ir kitų nebūtinų medicininių intervencijų poreikis. Valstybėse, kuriose gimdymas namie reglamentuotas (Vokietija, Didžioji Britanija, Prancūzija, Olandija, Švedija, Latvija, Lenkija ir kt.), apskaičiuota, kad jei mažos rizikos gimdymas vyksta namie ir jį prižiūri profesionalios akušerės, jis netgi kainuoja mažiau. Todėl sveikos nėščiosios skatinamos gimdyti namie arba natūralaus gimdymo centruose. Tačiau jei nėščioji kraupsta nuo minties apie gimdymą namie, bijo dėl savo ir naujagimio gyvybės, arba jos nepalaiko artimieji, gimdyti namie tikrai gali būti nesaugu, nes gimdymo eiga labai priklauso nuo moters psichologinio pasiruošimo ir būsenos.

Vienas pagrindinių gimdymo namie trūkumų – atsiradus pokyčiams, dėl kurių gimdymą tęsti namie nerekomenduojama, tenka vykti į artimiausią gimdymo skyrių. O tai, prasidėjus gimdymo veiklai, gali būti nepatogu ir nemalonu. Tyrimų duomenimis, tokiais atvejais net ir atvykus į ligoninę gimdymas dažniausiai baigiasi natūraliai. Cezario pjūvio operacijos prireikia tik išimtiniais atvejais.

V.N.R. Neįžvelgiu jokių gimdymo namie privalumų. Pagrindinis trūkumas tas, kad gimdyti namie yra žymiai mažiau saugu kūdikiui ir gimdyvei. Yra tokių komplikacijų, su kuriomis namie neišeitų susitvarkyti, o iš anksto ne visas galima numatyti. Jeigu gimdymas visiškai normalus, pagimdyti galima bet kur. Anksčiau moterys ir ant šieno tai padarydavo. Tačiau niekada negali žinoti, kurią minutę normalus gimdymas gali tapti grėsmingu vaikui ir motinai. Gimdymas namie labai populiarus Olandijoje, todėl ten kur kas daugiau nukraujavimo atvejų, daug dažnesni III laipsnio tarpvietės plyšimai.

Kokie gimdymo ligoninėje privalumai ir trūkumai?

A.Š. Pagrindinis privalumas – kilus komplikacijoms niekur nereikia važiuoti, visa gydytojų komanda yra šalia. Tačiau jei tai mažos rizikos gimdymas, ligoninėje dažniau pasitaiko nebūtinų medicininių intervencijų (skatinimas, kirpimas, naujagimio nosiaryklės išsiurbimas ir kt.). Gimdyvės ligoninėse kartais pasigenda pagarbaus bendravimo, informacijos pateikimo suprantama kalba, nuoširdumo.

V.N.R. Svarbiausia, kad ligoninėje galima užtikrinti nepalyginamai didesnę saugumą pirmiausia naujagimiui, taip pat ir gimdyvei. Naujagimių mirtingumas smarkiai sumažėjo dėl šiuolaikinių technologijų teikiamos galimybės atidžiai sekti vaiko būklę

gimdymo metu ir žymiai anksčiau numatyti kritines situacijas. Turint specialių žinių ir patirties net visiškai normalų gimdymą galima palengvinti vien patariant pakeisti padėtį.

Gimdymo ligoninėje trūkumų galima įžvelgti, tačiau jie nėra esminiai. Tarkime, gimdyvei gali nepatikti ligoninės aplinka. Bet juk ne sienų plytelių spalva lemia gimdymo sėkmę... Kaltinimai, kad gimdyvėms per dažnai kerpamos tarpvietės nepagristi, nes taip daroma matant gresiantį plyšimą. Atlikus tarpvietės kirpimą, ji geriau sugyja. Tokių procedūrų atliekama vis daugiau, nes kūdikiai dabar gimsta daug didesni, o moterų dubenys juk nepadidėjo (tai dar viena iš priežasčių negimdyti namie).

Kuo rizikuoja gimdančios namie?

A. Š. Namie gimdyti nesaugu tik tada, jei nėštumas yra kompliktuotas, numatomas didesnės rizikos gimdymas arba gimdyme nedalyvauja kvalifikuota akušerė.

V. N. R. Kūdikio ir savo sveikata, netgi gyvybėmis. Vaikui – rizika didžiulė, mamai šiek tiek mažesnė, bet taip pat yra. Kilus gimdymo namie bangai teko matyti labai daug sužalotų vaikų ir „suplyšusių“ moterų.

Kokiose gimdymo situacijose gimdymas namie gali baigtis tragiškai?

A. Š. Jei tai neplanuotas gimdymas namie, jei vaisius neišnešiotas, jei nėščioji visą nėštumą vartojo narkotikus, girtavo arba nelankė nėščiųjų konsultacijų ir todėl yra neišaiški nei jos, nei vaisiaus sveikatos būklė, taip pat jei gimdyme nedalyvauja kvalifikuotas medikas.

V. N. R. Tarkime, itin pavojinga vaisiaus patologiją ar net mirtį nulemianti būklė – virkštelės iškritimas. Tokiu atveju būtina skubiai baigti gimdymą. Neįsivaizduojama, kaip tai padaryti namie. Net gimdymą priimančios stacionare reikalinga labai patyrusi komanda, nes vaikas per keletą minučių gali uždusti.

Kitos galimos mirtinai pavojingos būklės naujagimiui ir mamai: priešlaikinis dalinis placentos atsokimas, embolija vaisiaus vandenims. Vaisiui pavojingos ir įvairios virkštelės patologijos, netaisyklinga galvos padėtis gimdymo takuose. Moteriai – ūmus kraujavimas po gimdymo. Tai nėra dažnos situacijos, tačiau niekada negali žinoti, kas nutiks, o iš anksto jų numatyti neįmanoma. Todėl gimdant visada greta turi būti profesionalų komanda ir reikiama įranga, neužtenka vien stetoskopu pasiklausyti.

V. N. R. Raštinga ir apsišvietusi visuomenės dalis neskaitina nepritaria sąmoningam gimdymo namie pasirinkimui.

Kokiomis aplinkybėmis griežtai nerekomenduojama gimdyti namie?

A. Š. Jei nėštumas kompliktuotas, numatomas didesnės rizikos gimdymas. Taip pat svarbi namų, kuriuose planuojama gimdyti, aplinka (įvertina namie iš anksto apsilankiusi akušerė), atstumas iki artimiausios ligoninės (dažniausiai reikalaujama, kad gimdymo skyrių būtų galima pasiekti ne vėliau kaip per 30 min.), moters ir jos artimųjų psichologinis nusiteikimas.

V. N. R. Priešlaikinio gimdymo atveju, esant placentos pirmėigai, kai pagimdyti natūraliai apskritai neįmanoma. Esant vaisiaus sėdyninei pirmėigai, kai jis gimdoje klūpo arba sėdi.

Praktikoje pasitaikė atvejais, kai vaisiui esant tokioje padėtyje mama, beje, pati turinti medicininį išsilavinimą, bandė gimdyti namie. Ji ir vaikas atsidūrė reanimacijoje. Tokio sumaitoto vaisiaus dar neteko matyti. Jo gyvybės išgelbėti nepavyko. Ir tai tikrai ne vienintelis vaikas, miręs gimdant namie. Motinos tokiais atvejais nėra baudžiamos, nors savo veiksmais sukelia grėsmę gyvybėms.

Ar reikėtų gimdymą namie įteisinti Lietuvoje?

A. Š. Taip. Tai labai jautrus klausimas, keliantis aršias diskusijas ne tik visuomenėje, bet ir tarp medikų. Yra moterų, kurios jokiais būdais nenori važiuoti gimdyti į ligoninę, yra ir medikų, kurie nori ir išdrįstų važiuoti į namus joms padėti. Jei teisiškai būtų leidžiama tam susitikimui įvykti, tikrai girdėtume mažiau siaubo istorijų apie gimdymus namie, nes būtų aišku, kokius kriterijus atitinkanti moteris gali gimdyti namie. Būtų sudarytos sąlygos laiku gauti profesionalią medicininę pagalbą.

V. N. R. Gimdyti namie nedraudžiama, o teisiškai, kas nedraudžiama – tas yra leidžiama. Jei gimdyvė kvies greitąją pagalbą, ji atvažiuos. Gimdančios namie moterys dažniausiai su medicinos specialistais tariai iš anksto. Jeigu jai gimdant namie greta bus akušerė arba gydytojas, jie suteiks pagalbą iš žmogiškumo ir Hipokrato priesaikos. Tačiau neteko sutikti nė vienos sąžiningos ir atsakingos akušerės, kuri veržtųsi priimti gimdymus namie. Prižiūrėdamos gimdymą stacionare jos visada žino, kad už nugaros yra visa būtina pagalba, t. y. specialistai ir reikiama įranga. Tos, kurios eina į namus, tai daro tikrai ne iš entuziazmo, o siekdamas pasipelnyti.

JUSTINA PETRAŠKEVIČIENĖ

STATISTIKA

- Apie 40 % olandų renka gimdyti namie. Olandijoje, palyginti su kitomis Europos šalimis, yra didžiausias kūdikių iki šešių metų mirtingumas.
- JAV namie gimdo apie 1 % gimdyvių. Šioje šalyje akušerės turi licenciją priimti gimdymą namie. Gimdyti leidžiama, jei nėra jokių rizikos faktorių ir jei nuo namų iki ligoninės yra ne daugiau kaip 20 min. kelio.
- Islandijoje ir Vokietijoje apie 2 % vaikų gimsta ne stacionare. Latvijoje – apie 1,5 %.
- Afganistane vos 14 % gimdymų vyksta prižiūrint kvalifikuotiems specialistams. Kasdien gimdydamos miršta apie 50 moterų ir apie 20 % kūdikių.
- Afrikoje dėl priežasčių, susijusių su nėštumu, miršta 1 iš 23 moterų.
- Palankiausia šalis gimdyvėms pripažinta Norvegija. Šioje šalyje visi gimdymai vyksta prižiūrint specialistams.
- Apie 40 % pirmą kartą gimdančių ir 10 % pakartotinai gimdančių namie moterų būna perkeltamos į ligoninę.
- Virkštelės pirmėiga ir iškritimas pasitaiko maždaug 1 kartą iš 200 gimdymų. Virkštelės iškritimas 25–50 % atvejų nulemia vaisiaus patologiją arba mirtį.
- Embolija vaisiaus vandenims pasitaiko 1 kartą iš 8 tūkst. gimdymų. Moterų mirtingumas 80–90 % daugiausia miršta 5 val. laikotarpiu, 50 % – pirmą valandą.
- Tarpukario Lietuvoje, apie 1940 m., iš 1 000 kūdikių per pirmas šešias paras mirdavo 30. Pastarąjį dešimtmetį tokių mirčių per metus užregistruojama 6–7.

IDOMU

2010 m. nėščia Vengrijos gyventoją kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą (EŽTT) dėl teisės į privatų gyvenimą pažeidimą. Moteris skundėsi, kad Vengrijoje ribojama galimybė gimdyti namie, nes šios šalies teisės aktai, numatydami didesnes sankcijas, atgraso akušerės teikti gimdyvėms pagalbą namie. EŽTT nusprendė, kad pareiškėja, kaip ir kiekviena moteris, turi teisę nuspręsti gimdyti namie. O valstybė, apsunkindama teisės gimdyti namie realizavimą, pažeidžia privataus gyvenimo teisę. Teismas pabrėžė, kad teisė pasirinkti gimdymo vietą apima teisę gauti profesionalaus mediko pagalbą. Po šios bylos Vengrijoje gimdymas ne ligoninėje buvo įteisintas. Tuo pačiu pagrindu Strasbūro teismui yra įteikti skundai prieš Čekiją, Bulgariją ir Kroatiją, o 2013 m. ten kreipėsi ir keturios Lietuvos pilietės.

SU FLEXISEQ GALIU NEVARŽOMAI JUDĖTI!

Sąnarių skausmas – nemalonus pojūtis, dažnai primenantis apie nesustabdomai bėgančius metus ir neleidžiantis mėgautis įprastais malonumais. Profesinio ugdymo centre dirbanti siuvimo ir tekstilės gaminių mokytoja Valentina Pašakinskienė, atšventusi 60 metų jubiliejų, prisipažįsta, kad visai neseniai dėl skaudančių sąnarių vos galėjo nulaikyti adatą ir lipti laiptais. Dabar moteris sėkmingai dirba mėgstamą darbą, o apie kankinusius nemalonus pojūčius beveik pamiršo.

APDOVANOJIMĄ PELNĘS GELIS SĄNARIAMS:

Sveiki ir paslankūs sąnariai – judėjimo laisvės pagrindas, o skausmas ir sąnarių sąstingis didina diskomfortą ir įspėja apie rimtas problemas. Sąnarių ligų sukeltus simptomus bei jų priežastis padės malšinti FLEXISEQ gelis, kuris 2013 m. gavo Vokietijos farmacininkų apdovanojimą už inovatyvų požiūrį į osteoartrito gydymą.

FLEXISEQ gelis gali būti naudojamas kombinuotam gydymui kartu su hialurono injekcijomis arba kaip vienintelė priemonė. FLEXISEQ tinkamas net reabilitacijai pooperaciniu laikotarpiu. Gelio FLEXISEQ sudėtyje yra nanostruktūros-mikrokapsulės „Sequessome™“, kurias sudaro natūralios, žmogaus organizme esančios, molekulės, vadinamos fosfolipidais. Mikrokapsulės prasiskverbia į odą ir tiesiogiai jungiasi prie sąnario kremzlės paviršiaus, todėl padeda sumažinti sąnarių paviršių trintį, skausmą bei gerinti sąnarinio skysčio kokybę. Be to, naudoti gelį visiškai saugu – jo sudėtyje nėra farmaciškai aktyvių sudedamųjų dalių, galinčių sąveikauti su kitais vartojamais vaistais, o medicininių tyrimų metu nenustatytas nė vienas šalutinis poveikis, išskyrus retai pasitaikančią trumpalaikį odos sudirgimą. Gelį galima naudoti net ir su receptiniais vaistais nuo uždegimo.

Užtepus gelio bet kurio probleminio sąnario vietoje, gelio sudėtyje esantys fosfolipidai tarpląsteliniais tarpais patenka į sąnario kapsulėje esantį sinovinį skystį, suteptantį kremzlę ir neleidžiantį jai dėti. Po 2–4 dienų naudojimo gelis padeda sumažinti skausmą bei sąnario stingimą, o tepant ilgesnį laiką – gerinti kremzlės kokybę, mažinti osteoartrito simptomus.

„Viskas prasidėjo nuo uždegimo – iš pradžių pirštų, o vėliau ir kelio sąnarių, todėl pasikonsultavusi su specialistais, pradėjau gerti antibiotikus ir mankštintis, – prisimena Valentina. – Ilgai vartoti vaistų nenorėjau, todėl galiausiai nusprendžiau užsiimti tik 15–20 minučių mankšta. Iš pradžių jaučiau pagerėjimą, kadangi pratimai pagerino bendrą fizinę būklę, leido laisviau judėti ir apmašino sąstingį. Vis dėlto, uždegimo ir skausmo jie nepanaikino, tad artimieji parekomendavo išmėginti FLEXISEQ gelį. Netikėta, tačiau įsisenėjęs skausmas pirštų sąnariuose visiškai pranyko ir po kelių mėnesių vėl galėjau išlaikyti adatą, įverti siūlą – daryti tai, ką ir anksčiau.“

V. Pašakinskienė, išsigydydusi pirštų sąnarių uždegimą, FLEXISEQ gelį tepa ir ant skaudamo kelio, tad taip pat jau spėjo pajusti teigiamą poveikį. Moteris gali laisvai užlipti ir nultipti laiptais, nebėja sąstingio ir skausmo. Žinoma, fizinio krūvio pamiršti nereikėtų – Valentina kiekvieną dieną daro tempimo pratimus, mankština su kamuoliu, o gelį naudoja kaip papildomą priemonę.

CAMELIA VAISTINĖ

Mažų kainų vaistinė

NAUJIENA! FLEXISEQ gelio nuo šiol ieškokite ir visose „Camelia“ vaistinėse. Prieš naudojimą būtina perskaityti vartojimo instrukciją, o kilius klausimams, pasitarti su gydytoju ar vaistininku. Daugiau informacijos ieškokite: www.flexiseq.lt